

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่องการศึกษาความต้องการของครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียน
แย้มจาดวิชนานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องจัดเรียบเรียงตามลำดับดังนี้

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการ
  - 1.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์
(Maslow's Hierarchy of Need's Theory)
  - 1.2 ทฤษฎี ERG ของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer'ERG Theory)
  - 1.3 ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด (McClelland's Needs Theory)
  - 1.4 ทฤษฎีความต้องการของวรูม (Vroom motivation Model)
  - 1.5 ทฤษฎีความต้องการของวิลเลียม (William's Needs Theory)
2. หลักสูตรสถานศึกษา
  - 2.1 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
  - 2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
  - 2.3 การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
    - 2.3.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย
    - 2.3.2 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
    - 2.3.3 การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
    - 2.3.4 การกำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
    - 2.3.5 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา
    - 2.3.6 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้
    - 2.3.7 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
    - 2.3.8 การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
    - 2.3.9 การกำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งพัฒนาผู้เรียน
    - 2.3.10 การกำหนดการวัดผลประเมินผล

3. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนแหม่มจาควิชานุสรณ์
  - 3.1 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนแหม่มจาควิชานุสรณ์
  - 3.2 หลักการของการจัดการศึกษา
  - 3.3 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนแหม่มจาควิชานุสรณ์
  - 3.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนแหม่มจาควิชานุสรณ์
  - 3.5 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
  - 3.6 ภารกิจ
  - 3.7 เป้าหมาย
  - 3.8 โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนแหม่มจาควิชานุสรณ์
4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการ

ความต้องการเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ถูกกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาที่สนองต่อความต้องการของตนเอง การเรียนรู้ถึงความต้องการของมนุษย์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่เป็นที่แพร่หลายมีอยู่ 4 ทฤษฎี คือ

1.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์

(Maslow's Hierarchy of Need's Theory)

แคสทอลโล (Castallo. 1992: 273อ้างถึงใน ถวิล ธาราโกชนและศรันย์ คำริสุข. 2543 : 18-20) ทฤษฎีของ มาสโลว์ความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ลำดับขั้นของความต้องการ พอสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)

ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่เกิดมาจากแรงขับพื้นฐาน เช่น ความหิว ความง่วง ความกระหาย ถ้าต้องการในขั้นแรกไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการในลำดับขั้นต่อไปจะ ไม่ได้รับการพัฒนา

1.1.2 ความต้องการเกี่ยวกับความปลอดภัย (Safety Needs)

เมื่อความต้องการขั้นแรกบรรลุผล มนุษย์จะต้องมีความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งรวมถึงความต้องการทางร่างกาย ความต้องการที่จะอยู่ในระเบียบแบบแผนและสามารถคาดการณ์ได้ถึงระยะเวลาต่อไปในอนาคต

1.1.3 ความต้องการเกี่ยวกับความรัก (Love Needs)

ความต้องการในขั้นที่สามนี้ ก่อให้เกิดความต้องการความรัก ซึ่งนอกจากความรักความเสน่หาแล้วยังรวมถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความพึงพอใจ การมีส่วนร่วมในการทำงาน และกลุ่มสังคม

1.1.4 ความต้องการที่จะได้รับความนิยมนยกย่อ่ง (Esteem Needs)

ความต้องการที่จะได้รับความนิยมนยกย่อ่งมี 2 อย่าง อย่างแรกเกี่ยวกับการตัดสินใจของตนเองในเรื่องของความมั่นคง ความสำเร็จ ความสามารถที่เพียงพอ และการมอบความไว้วางใจอย่างที่สองเกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นๆ เช่น การยอมรับ ความสนใจ และการรู้ซึ่งถึงคุณค่า

1.1.5 ความต้องการที่จะรู้ถึงความสามารถที่แท้จริง (Self-actualization)

ขั้นสูงสุดของลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ คือ ความต้องการที่จะรู้ถึงความสามารถที่แท้จริง ถ้าหากมนุษย์ประสบความสำเร็จในความต้องการขั้นนั้นแล้ว จะทำให้รู้สึกกับข้อใจ บุคคลนั้นจะต้องหาโอกาสทำกิจกรรมที่ตนพอใจสำหรับการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความสามารถที่แท้จริงนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อการสร้างความสามารถนั้นทำให้เกิดความก้าวหน้าจนถึงขีดสูงสุด

การนำทฤษฎีของมาสโลว์ไปใช้จะต้องมีการกระตุ้นบุคลากรในเรื่องต่างๆ ให้เกิดความพึงพอใจ เช่น เงินเดือนเพียงพอ อาหาร การจัดหาที่พักอาศัย สภาพแวดล้อมส่วนบุคคล เป็นต้น การปฏิบัติงานจึงจะบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้

1.2 ทฤษฎี ERG ของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer'ERG Theory)

มอนดี (Mondy. 1993: 305-306 อ้างถึงใน ชูชาติ สุสานนท์. 2545 : 48) ทฤษฎี ERG ของอัลเดอร์เฟอร์ พอสรุปได้ดังนี้

อัลเดอร์เฟอร์ ได้เสนอแนวคิดจากทฤษฎีของมาสโลว์ เสียใหม่ เป็นความต้องการ 3 ระดับคือ

1.2.1 ความต้องการเพื่อความอยู่รอดของชีวิต (Existence Needs)

1.2.2 ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relatedness Needs)

1.2.3 ความต้องการความก้าวหน้า (Growth Needs)

ความต้องการเพื่อความอยู่รอดของชีวิตเป็นความรู้สึกที่ดีทางร่างกายใกล้เคียงความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการเกี่ยวกับความปลอดภัยของ ความต้องการด้านความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความต้องการเป็นเจ้าของของมาสโลว์ และความต้องการความเจริญก้าวหน้าเป็นความต้องการรวมกันที่จะได้รับความนิยมนยกย่อ่ง และความต้องการที่จะรู้ถึงความสามารถที่แท้จริงซึ่งเป็นความต้องการในขั้นสูงของมาสโลว์

ในกรณีที่มนุษย์เกิดความล้มเหลวในความต้องการด้านอื่น ก็อาจหันกลับไปสู่ความต้องการในระดับต่ำขึ้นมาอีก เช่น บุคลากรที่ล้มเหลวในความก้าวหน้า อาจจะทำให้เกิดแรงจูงใจที่ต้องการความสัมพันธ์ขึ้นมาอีก เป็นต้น

1.3 ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์ (McClelland's Needs theor)

มอนดี (Mondy, 1993: 306-307 อ้างถึงใน ชูวดี สุสานนท์, 2545 : 18) ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์พอสรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีความต้องการของ แมคเคลแลนด์ เป็นเรื่องส่วนประกอบของสิ่งแวดล้อมรวมกันกับความต้องการของแต่ละบุคคลอย่างไรจึงทำให้กลายเป็นแรงขับพื้นฐานของมนุษย์ 3 ประการ คือ

1.3.1 ความต้องการเพื่อประสบความสำเร็จ (Needs for Achievement)

ผู้ที่มีความต้องการในด้านนี้สูง จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีพลังงานสูงพอใจที่จะทำงานหนัก และเห็นคุณค่าของความสำเร็จจากการ ได้ทำงานที่ท้าทายความสามารถ

1.3.2 ความต้องการมีพลังความสามารถ (Needs for Power)

เป็นความต้องการที่จะมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือผู้อื่น ผู้ที่มีความต้องการด้านนี้สูงจะเป็นคนที่ชอบการแข่งขันการเผชิญหน้า ถ้าเป็นการใช้ความสามารถในทางบวกจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความพยายามที่จะปฏิบัติงานจนเป็นผลสำเร็จ แต่ถ้าใช้ความสามารถในด้านลบก็จะหาวิธีปฏิบัติที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองแต่เป็นผลเสียหายต่อองค์กร

1.3.3 ความต้องการที่จะผูกพันกับผู้อื่น (Needs for Affiliation)

ผู้ที่มีความต้องการในด้านนี้สูงจะเป็นผู้ที่พยายามสร้างและรักษาความสัมพันธ์ไว้ขอผู้อื่นชอบ ชอบงานสังสรรค์และกิจกรรมทางสังคม ความต้องการของแมคเคลแลนด์ ซึ่งให้เห็นว่า การปฏิบัติงานให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความร่วมมือกันของน้ำหนัความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ พลังความสามารถ และความสัมพันธ์กับผู้อื่นเข้าด้วยกัน

1.4 ทฤษฎีความต้องการของวรูม (Vroom motiyition Model)

วรูม (Vroom . อ้างถึงใน สมยศ นาวิกการ 2539: 137-138) ทฤษฎีความต้องการพอสรุปได้ ดังนี้

วรูม ได้เสนอว่าแรงจูงใจภายในของบุคคลขึ้นอยู่กับ

1.4.1 เป้าหมายของบุคคล เป้าหมายนี้อาจจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น ความมั่นคงของงาน การยอมรับทางสังคม และงานที่น่าสนใจ ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก

1.4.2 ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองความพอใจจากเป้าหมายและผลผลิตที่สูงขึ้น เช่น พนักงานอาจจะมองว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้เป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งและกำลังทำงานที่ได้รับผลตอบแทนต่อหน่วยของผลผลิตอยู่ ดังนั้นเขาจะมีแรงจูงใจที่สูงมากในการเพิ่มผลผลิต

1.4.3 ความสามารถของเขาจะมีอิทธิพลมากน้อยแค่ไหน ถ้าหากว่าพนักงานเชื่อว่าการใช้ความพยายามของเขาจะมีผลกระทบน้อยมากต่อผลผลิต พนักงานจะมีความพยายามน้อยมาก เช่น คนงานที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมในการทำงาน หรือคนงานที่ทำการผลิตแบบต่อเนื่อง

ทฤษฎีของวรูม จึงให้เห็นว่า ปัจจัยทั้งสามนี้จะเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจในการผลิตของบุคคลซึ่งทฤษฎีนี้ช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและแรง ดังนั้นระดับแรงจูงใจของพนักงานจะขึ้นอยู่กับแรงกดดันภายในของบุคคล และแรงกดดันที่เกิดขึ้นจากสถานะการณ์ของการทำงาน

สรุปได้ว่าความต้องการของมนุษย์แบ่งได้ 2 อย่าง คือความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจ การทราบความต้องการก็เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพตามมานั่นเอง

1.5 ทฤษฎีความต้องการของวิลเลียม (William's Needs Theory)

วิลเลียม (William. อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2526 : 403-406) ได้กล่าวว่า ความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้ทำงานทั่วไป ปรากฏว่าผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มักมีความต้องการในการทำงานอย่างน้อย 10 ประการ คือ

1.5.1 ความมั่นคงในการทำงาน หมายถึง ในการปฏิบัติงานจะต้องมีหลักประกันซึ่งตนต้องปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ จนมีผลงานอย่างดีและเด่นชัดก็จะได้รับค่าจ้างให้ปฏิบัติงานตลอดไป

1.5.2 ความพอใจในการทำงาน ในการทำงานถ้าเกิดความพึงพอใจในงานก็จะเกิดความสุขในการทำงาน ผลงานก็จะดีกว่าคนที่ทำงานด้วยความจำใจหรือทำงานตามหน้าที่

1.5.3 โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน หมายถึง งานในหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่นั้นเป็นงานที่มีโอกาสก้าวหน้า บุคคลย่อมมีความหวังที่จะก้าวหน้าที่ก็ย่อมมีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปด้วยดี

1.5.4 การได้รับการยกย่องนับถือเป็นที่ยอมรับ สนับสนุนการทำกิจการงานให้ประสบความสำเร็จ ย่อมเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และความมั่นใจในการทำงาน

1.5.5 การมีผู้บังคับบัญชาที่มีความสามารถ ผู้ใต้บังคับบัญชาย่อมปรารถนาที่จะมีผู้นำหรือหัวหน้าที่มีความรู้ ความสามารถเพราะจะเป็นผู้ชี้แนะเป็นตัวอย่างในการทำงานและการปฏิบัติตนได้

1.5.6 การได้รับค่าจ้างโดยธรรม หมายถึง การกำหนดอัตราเงินเดือน การเลื่อนขึ้นเงินเดือน หรือการได้รับความดีความชอบให้เป็นไปโดยชอบธรรม เพราะมีความสำคัญในด้านจิตใจของผู้ปฏิบัติงานอย่างมาก

1.5.7 ความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติงานไม่มีการแบ่งแยกเป็นพรรคเป็นพวกหรือลำเอียงในหน่วยงาน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นมูลเหตุที่ทำให้ลาชวิญญ์ในการทำงานและทำลายความสามัคคีในหมู่คณะในองค์กร

1.5.8 ความนุ่มนวลและแนบเนียน การมีปิยะวาจา เป็นที่พอใจรักใคร่แก่ผู้วิสาสะ และผู้ร่วมงานเสมอ

1.5.9 ความยอมรับนับถือ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีความต้องการที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นพวกพ้องเดียวกันกับสมาชิกส่วนใหญ่ ทำให้เกิดความสุขและมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่วนบุคคลที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยวย่อมเกิดความวิตก เกรงกลัว และไม่สามารถปฏิบัติงานให้บังเกิดผลดีได้

1.5.10 ความพอใจในสภาพการทำงาน ในการปฏิบัติงานนอกจากมีเพื่อนร่วมงานที่ดีแล้วสภาวะแวดล้อมและสภาพของงาน นับว่ามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานมาก

จากแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการดังกล่าว สรุปได้ว่า ความต้องการเป็นแรงจูงใจ เกิดขึ้นจากแรงขับขั้นพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์ถูกกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของตนเองทั้งด้านร่างกาย ต่อไปยังความต้องการความปลอดภัย ความรักและความนิยมนกข่องความพอใจในการทำงาน การประสบผลสำเร็จ การมีพลังความสามารถและการที่จะผูกพันกับผู้อื่น เมื่อประสบผลสำเร็จเหล่านี้แล้วจะนำไปสู่ความต้องการสูงสุด คือความต้องการจะรู้ถึงความสามารถที่แท้จริง เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพขึ้นตามนั้น มนุษย์มีความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาความต้องการที่แท้จริงของแต่ละบุคคล จะช่วยให้สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลได้ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้น ๆ ทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพ และมีความสุขกับการทำงานได้

2. หลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 7) ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ระบุว่าไว้ว่า สถานศึกษาเป็นชุมชนของการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่กำหนดโดยสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ศักยภาพสูงสุดของตนทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง โดยสถานศึกษาจัดมวลประสบการณ์ทั้งหมดตั้งแต่การจัดทำสาระการเรียนรู้เป็นรายปี หรือรายภาคเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาควรร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้บริบทด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมาย ดังนี้

2.2.1 เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความสนุกและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ โดยการให้กำลังใจและกระตุ้นให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สูงสุด สร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจ เปิดโอกาสให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมกัน และให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสารส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2.2.2 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม และการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมจืด มีความเสมอภาค

มีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล และเป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบต่อ

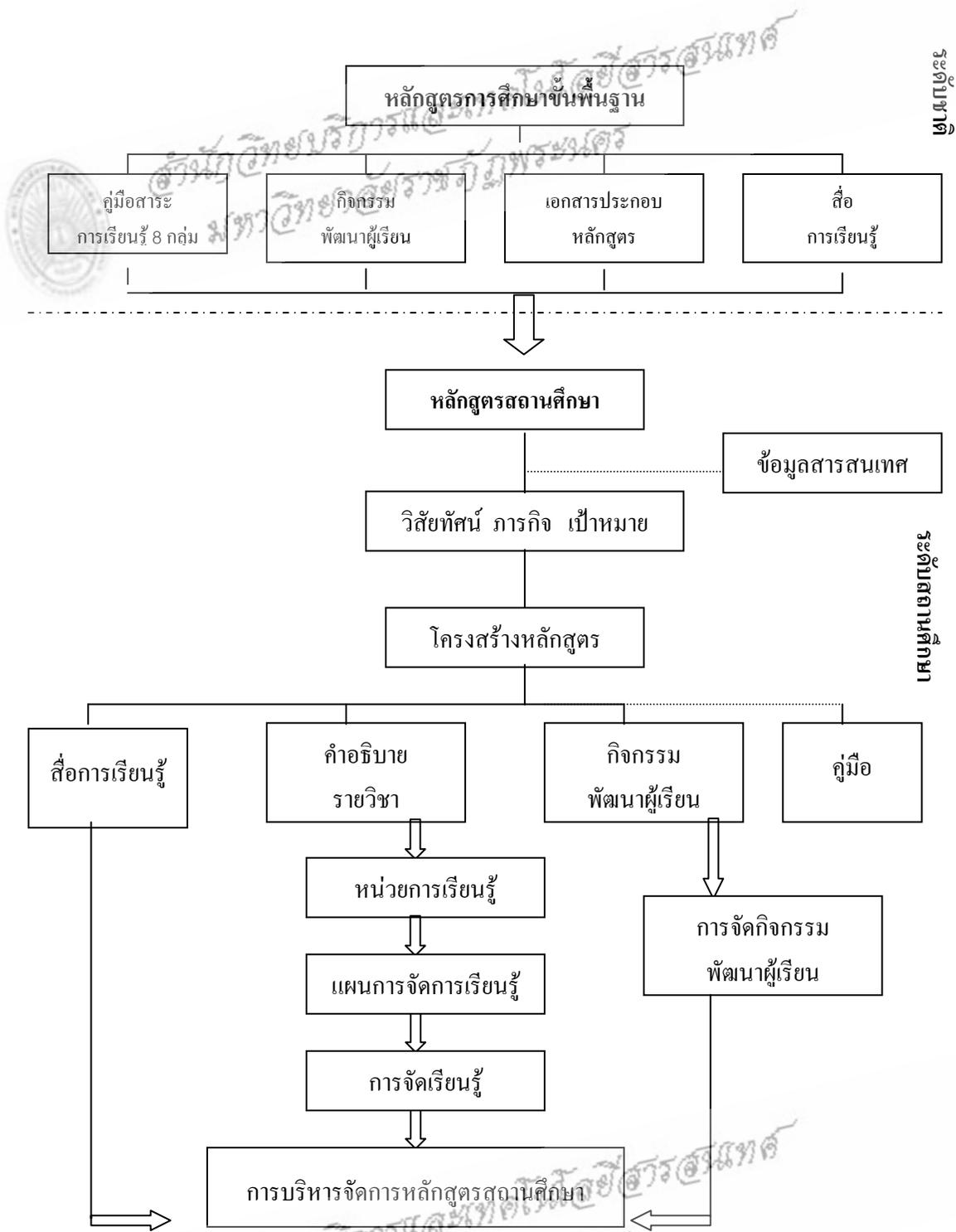
2.3 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา(อ้างถึงใน. กรมวิชาการ. 2545 : 9) จำเป็นต้องสร้างให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจและการเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของการศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสอดคล้องกับการดำรงชีวิตของผู้เรียน สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีวิธีการดำเนินการตามภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับครูที่ต้องดำเนินการในการจัดทำ ดังนี้

- 2.3.1 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย
- 2.3.2 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 2.3.3 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.3.4 กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
- 2.3.5 จัดทำคำอธิบายรายวิชา
- 2.3.6 จัดทำหน่วยการเรียนรู้
- 2.3.7 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 2.3.8 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.3.9 กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งพัฒนาผู้เรียน
- 2.3.10 กำหนดการวัดผลประเมินผล

ซึ่งสามารถสรุปภารกิจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังแผนภูมิต่อไปนี้

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ภาพที่ 2.1 แสดงภารกิจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ที่มา : กรมวิชาการ 2545 : 28

2.3.1. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อมองอนาคตว่า โลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียน ให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ในการมีส่วนร่วมกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษาพร้อมด้วย เป้าหมายมาตรฐานแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ และการติดตามผล ตลอดจนจัดทำรายงานแจ้ง สาธารณชน และส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษาเพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรสถานศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้ ซึ่งกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ แบบมีส่วนร่วมจะเป็นกระบวนการที่มีพลังผลักดันให้แผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาสร้างขึ้นดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เพื่อให้เห็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของสถานศึกษา โดยข้อมูลที่ต้องการด้านต่าง ๆ เช่น ข้อมูลทั่วไป/สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับครู อาจารย์ บุคลากร ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อประเมินสถานภาพของสถานศึกษา

1.3 ประมวลข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย เพื่อเป็นภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานความจริง บ่งบอกภารกิจของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ที่ดี ต้องมีความชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย เป็นความต้องการของท้องถิ่นและมีระยะเวลาที่แน่นอน

2.3.2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมาย ในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษากำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ดังกล่าวในแก่ผู้เรียน เพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยสถานศึกษากำหนดได้ตามความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่

2.3.3. กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

จากวิสัยทัศน์และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้จากช่วงชั้น ให้เป็นรายปี หรือรายภาค พร้อมกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้ครูทุกคนได้นำไปออกแบบการเรียนการสอน การบูรณาการโครงการร่วม เวลาเรียน การมอบหมายงาน / โครงการงาน เพิ่มผลงาน หรือการบ้าน ที่มีการวางแผนร่วมกันทั้งสถานศึกษาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

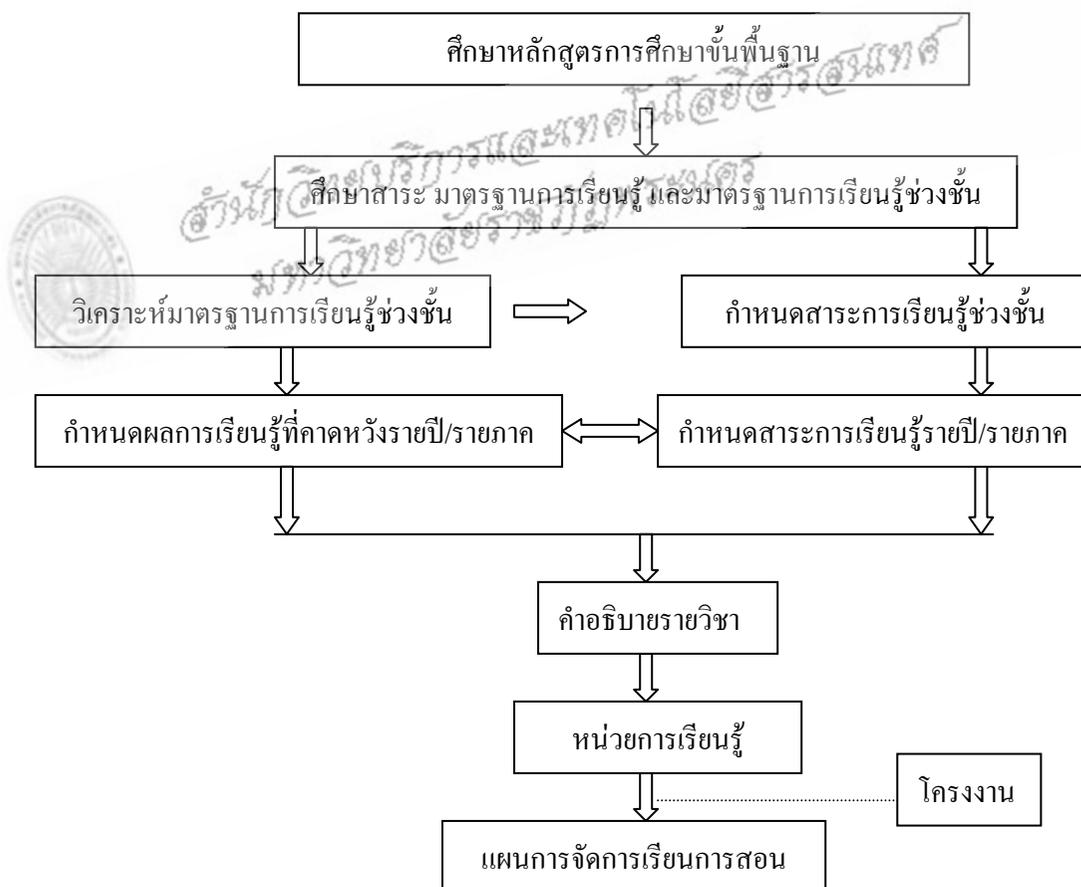
แนวการจัดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

1. ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  2. ศึกษาเกี่ยวกับแนวการจัดหลักสูตรและเวลาเรียนในแต่ละช่วงชั้น
  3. ศึกษาเกี่ยวกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนา
- ผู้เรียน
4. ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา
  5. ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา
  6. จัดโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา

สรุปได้ว่าการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น จากวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย มาจัดทำสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายวิชา หน่วยการเรียนรู้ครบ 8 กลุ่มสาระรายปีและรายภาค กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดเวลาเรียน

2.3.4. การกำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

สถานศึกษานำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาวิเคราะห์ และกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตามเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา พิจารณากำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล พร้อมทั้งการพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และสามารถกำหนดในลักษณะผสมผสานบูรณาการ จัดเป็นจุดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นข้อเรื่องหรือจัดเป็นโครงการ โดยมีขั้นตอนดังแสดงในแผนภูมิ

ภาพที่ 2.2 แสดงขั้นตอนการจัดทำสาระของหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
ที่มา : กรมวิชาการ 2545 : 57

สรุปได้ว่าการกำหนดการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค เป็นการผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่ได้จากการวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่ระบุดังความรู้ความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคเรียนนั้น

2.3.5. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

การจัดทำคำอธิบายรายวิชาเป็นการนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิต มาเขียนคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ซึ่งสามารถเขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลายรูปแบบ เช่น

รูปแบบที่ 1 เขียนเป็นความเรียงเสนอภาพรวมของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและ
สาระการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน

รูปแบบที่ 2 เขียนเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : เขียนเป็นความเรียง สรุปภาพรวมของผลการเรียนรู้ทั้ง

3 ด้าน

สาระการเรียนรู้ : เขียนเป็นความเรียงของขอบข่ายเนื้อหา

รูปแบบที่ 3 เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ขอบข่ายกิจกรรมที่กำหนดกว้าง ๆ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของรายวิชา

ขอบข่ายเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของรายวิชา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างกว้าง ๆ

รูปแบบที่ 4 เขียนเป็นความเรียง ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

จุดประสงค์ของรายวิชาที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้รายวิชา

ขอบข่ายสาระการเรียนรู้

วิธีการวัดผลและประเมินผล

รูปแบบที่ 5 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ผลการเรียนรู้ : เขียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน เป็นข้อ ๆ โดยไม่แยกด้าน

สาระการเรียนรู้ เขียนเป็นรายข้อ ๆ

สรุปได้ว่าการจัดทำคำอธิบายรายวิชา เป็นการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
รายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิต มาเขียนเป็น
คำอธิบายรายวิชา

2.3.6 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้เป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่
กำหนดไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และ
ผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียน
สามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคทุกวิชา

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการ
เรียนรู้หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่
สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

สรุปได้ว่าการจัดหน่วยการเรียนรู้ เป็นการการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการจัดการเรียนรู้และ ผู้เรียนได้เรียนรู้ลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้วผู้เรียนสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของทุกวิชา

2.3.7. การจัดทำแผนการเรียนรู้

จากสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สถานศึกษาต้องมอบหมายครูผู้สอนทุกคนต้องออกแบบการเรียนการสอน โดยคาดหวังว่าผู้เรียนควรจะสามารถทำอะไรได้ การออกแบบการเรียนการสอนจะต้องให้ผู้เรียนพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปี หรือรายภาค แต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

สรุปได้ว่าการจัดทำแผนการเรียนรู้ เป็นการจัดกระบวนการและวิธีการสอนที่หลากหลายของผู้สอนนำมาจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

2.3.8. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

แนวทางการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตั้งคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบ ออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ศึกษา หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกสารประกอบหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดไว้
4. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5. ศึกษาความพร้อมของชุมชนและท้องถิ่นในการสนับสนุน ส่งเสริม การศึกษาประมวลความรู้ทั้งหมด นำมาออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกัน ทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบ วินัย รับผิดชอบ รับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการจัดกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับ กิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง

2.3.9. กำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

สถานศึกษาจำเป็นต้อง ส่งเสริม สนับสนุนให้มีแหล่งการเรียนรู้ ที่นอกเหนือจาก การเรียนการสอนในห้องเรียนให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า เพิ่มพูน ประสบการณ์และความชำนาญ โดยเฉพาะห้องสมุดนั้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นแหล่งที่รวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรง การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตร สถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่าง สร้างสรรค์รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ทุกประเภทรวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน เน้นสื่อที่ผู้เรียน และผู้สอน ใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง หรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณใน การเลือกสื่อ และแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมในการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์แสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา

สรุปได้ว่าการกำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ เป็นการเลือกสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้

2.3.10. กำหนดการวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาจะต้องดำเนินการกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสินและเอกสารหลักฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ และชัดเจน ด้วยการมีส่วนร่วมและเห็นพ้องของทุกฝ่าย ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งคณะกรรมการกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสินใจ และเอกสารหลักฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. ศึกษาหลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสินใจ และเอกสารหลักฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เอกสารประกอบหลักสูตรเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

3. ศึกษาวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนด

4. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ด้านผู้เรียน ครู อาจารย์ การจัดการเรียนรู้ สื่อและการวัดประเมินผล

5. ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษา ฝ่ายทะเบียนวัดผล และครูอาจารย์เกี่ยวกับการวัดประเมินผล และการตัดสินผลการเรียน

6. ประมวลผลการศึกษาทั้งหมด นำมากำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสินใจ และเอกสารหลักฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สรุปว่า การวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการ

เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็ม ศักยภาพ

3. หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

3.1

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์

โรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่เลขที่ 39/359 ซอยอมรวิวัฒน์ หมู่ 11 แขวงคลองกุ่ม สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10230 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 1,503 คน ข้าราชการครูทั้งหมด 54 คน ครูจ้าง 3 คน พนักงานธุรการ 1 คน พี่เลี้ยงเด็ก 5 คน นักการภารโรง 6 คน รวมบุคลากรทั้งหมด 114 คน โรงเรียนมีพื้นที่ 11 ไร่ 3 งาน 99 ตารางวา อาคารเรียน 5 หลัง

ปรัชญาของโรงเรียน

พัฒนาคนให้ถูกต้อง สอดคล้องกับชีวิต สร้างความคิดอยากเรียนรู้

คำขวัญของโรงเรียน

เรียนดี กีฬาเด่น เน้นวินัย ใฝ่คุณธรรม

สีประจำโรงเรียน

เทา – แดง

ความหมาย เทา หมายถึง สมอง แดง หมายถึง เลือด

ความหมายรวม หมายถึง นักเรียนโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ จะทำอะไรต้องใช้ความคิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจทำ และมีเลือดรักชาติ

ต้นไม้ประจำโรงเรียน

ต้นประดู่ ชื่อต้นไม้ขนาดใหญ่ ดอกสีเหลือง มีกลิ่นหอม กิ่งมักทอดย้อย ปลูกเป็นไม้ให้ร่มและเป็นไม้เบญจพรรณมีค่ายิ่ง

3.2 หลักการของการจัดการศึกษา

โรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมีหลักการดังนี้

1. จัดการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ

เป็นสากล

2. จัดการศึกษาเพื่อปวงชน นักเรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและ

เท่าเทียมกัน

3. จัดการศึกษาโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

4. จัดหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น เหมาะสมต่อสาระ เวลาและการจัดการเรียนรู้

5. จัดหลักสูตรที่จัดการศึกษาทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกสาระการเรียนรู้

3.3 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนแ่ยมจาดวิชานุสรณ์

ภายในปีการศึกษา 2545 - 2547 โรงเรียนได้พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถเต็มตามศักยภาพ ครูทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษา

3.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนแ่ยมจาดวิชานุสรณ์

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์
2. อุทิศตนและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
3. มีความภูมิใจในความเป็นไทย
4. มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
5. มีความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์
6. มีจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวม
7. มีสุนนิตยที่ดี รักการออกกำลังกาย
8. มีสุขภาพจิต ร่าเริง แจ่มใส
9. มีเจตคติที่ดีในการทำงาน และเห็นแนวทางประกอบอาชีพ

3.5 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนา นักเรียนโรงเรียนแ่ยมจาดวิชานุสรณ์ให้มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
2. นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้
3. นักเรียนมีสุนนิตย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
4. นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง
5. นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
6. นักเรียนมีทักษะในการสื่อสาร

7. นักเรียนมีทักษะในการจัดการ สามารถใช้เทคโนโลยี

8. นักเรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

9. มีจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์ส่วนรวม

10. มีความรู้และทักษะในการเรียนรู้ตามหลักสูตร

11. ภูมิใจในท้องถิ่น ประเทศชาติ รักความเป็นไทย

12. นักเรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์

3.6 ภารกิจ

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม เน้นระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีน้ำใจ

2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญและให้นักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. พัฒนาส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคลตามความถนัดและความสนใจ

4. สนับสนุน ทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของการจัดการกระบวนการเรียนรู้

5. จัดทำสารสนเทศเพื่อการพัฒนา

6. จัดบรรยากาศแห่งความสุขในการเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมความรัก การเอาใจใส่ และเอื้ออาทรให้แก่นักเรียน

7. ส่งเสริมการใช้ภาษาในการสื่อสาร ทักษะการทำงานและการจัดการกระบวนการคิด การค้นหาความรู้ด้วยการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

8. ฝึกปฏิบัติวัฒนธรรมไทยด้านการกราบ การไหว้ และการเดินผ่านผู้ใหญ่ ด้วยความถูกต้อง สวยงาม

9. จัดกิจกรรมการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.7 เป้าหมาย

1. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมด้านระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และมีน้ำใจ

2. นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ใฝ่ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

3. นักเรียนมีทักษะ กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์

4. นักเรียนมีทักษะการทำงาน การจัดการ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

5. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 75 ทุกกลุ่มสาระ

6. นักเรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพเต็มตามความสามารถ และความถนัดเป็นรายบุคคล

7. นักเรียนปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย ด้านการกราบ การไหว้ และการเดินผ่านผู้ใหญ่ ด้วยความถูกต้อง และสวยงาม

8. นักเรียนมีความสุขและรักการมาเรียน มีสุขภาพกายที่แข็งแรงและสุขภาพจิตที่ดีงาม

9. นักเรียนตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.8 โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์

โรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรและสัดส่วนเวลาเรียน ของช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3) ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) ดังต่อไปนี้

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ตารางที่ 2.1 โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์

กลุ่มสาระ	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3)						ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6)					
	ป.1		ป.2		ป.3		ป.4		ป.5		ป.6	
	จำนวนชม. สัปดาห์	ปี	จำนวนชม. สัปดาห์	ปี	จำนวนชม. สัปดาห์	ปี	จำนวนชม. สัปดาห์	ปี	จำนวนชม. สัปดาห์	ปี	จำนวนชม. สัปดาห์	ปี
1.ภาษาไทย	6	240	6	240	5	200	4	160	4	160	4	160
2.คณิตศาสตร์	5	200	5	200	5	200	4	160	4	160	4	160
3.วิทยาศาสตร์	2	80	2	80	2	80	3	120	3	120	3	120
4.สังคมศึกษา	2	80	2	80	2	80	2	80	2	80	2	80
5.สุขศึกษาและ พลศึกษา	2	80	2	80	2	80	2	80	2	80	2	80
6.ศิลปะ	2	80	2	80	2	80	2	80	2	80	2	80
7.การงานเทคโนโลยี	2	80	2	80	3	120	3	120	2	80	2	80
8.ภาษาต่างประเทศ	2	80	2	80	2	80	2	80	3	120	3	120
รวม	23	920	23	920	23	920	22	880	22	880	22	880
สาระเพิ่มเติม (คอมพิวเตอร์)	-	-	-	-	-	-	1	40	1	40	1	40
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	2	80	2	80	2	80	2	80	2	80	2	80
รวม	2	80	2	80	2	80	3	120	3	120	3	120
รวมทั้งสิ้น	25	1000	25	1000	25	1200	25	1000	25	1000	25	1000

ข้อมูล : โรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ ปีการศึกษา 2547 : 3

4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ติดตาม และประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 630 โรงเรียน ในระหว่างเดือนมีนาคม – เมษายน พ.ศ.2545 พบว่า โรงเรียนเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมปฏิบัติการจัดหลักสูตร ศึกษา ฐานของโรงเรียนอื่น ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน รับรู้ และขอความร่วมมือจัดทำระบบสารสนเทศในระดับมาก คือ ข้อมูลบุคลากรในสถานศึกษา ข้อมูลนักเรียน และแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากในเรื่อง การจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน การออกแบบจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร และการจัดสัดส่วนเวลาเรียน และบุคลากรมีความเข้าใจในระดับน้อยในเรื่อง การใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยคณะครูในโรงเรียน และมีคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ปัญหาที่พบของโรงเรียนเครือข่าย ได้แก่ ครูเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรไม่ชัดเจน ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ และบุคลากรมีภาระงานมาก นอกจากนี้โรงเรียนต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยเหลือในเรื่องการสนับสนุนเอกสาร / คู่มือในการจัดทำหลักสูตร นิเทศ ติดตาม กำกับดูแล และเป็นพี่เลี้ยงในการทำหลักสูตร

วิภา จันทรวัดน์ (2545 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ในประเด็น การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง หลักสูตร รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้บริหารจำนวน 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 4 คน คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชา (แปดกลุ่มสาระกับหนึ่งกิจกรรม) จำนวน 36 คนและศึกษานิเทศก์จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 48 คน ผู้วิจัยใช้วิธีจัดเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (individual interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participating observation) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ตามกรอบเนื้อหา แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ครูโรงเรียนประถมศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยกำหนดวิสัยทัศน์จากผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและภารกิจสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 2. ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามปัญหาของนักเรียนและความต้องการของชุมชน 3. ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตร สอดคล้องวิสัยทัศน์และกลุ่มสาระ เหมาะสมกับมาตรฐาน การเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4. รายวิชาที่ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้กำหนดตอบสนองต่อการเรียนรู้ช่วงชั้นโดย สอดคล้องกับรายวิชาที่โรงเรียนได้ พัฒนาขึ้นและมีความชัดเจน สะดวกต่อการนำไปปฏิบัติมาก 5. ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนโดยมุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ต่อสังคม ตอบสนองความต้องการและเหมาะสมกับวุฒิภาวะเด็ก 6. ครูโรงเรียนประถมศึกษาได้จัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียนโดยสอดคล้องกับ

จุดประสงค์การเรียนการสอนและมีการสอนแบบบูรณาการในระดับน้อย 7. ครูโรงเรียน ประถมศึกษาวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนโดยที่รูปแบบวิธีการและเกณฑ์ในการ ประเมิน สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อเสนอแนะ ควรมีการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มากกว่าเดิมและผู้บริหาร ควรให้ความสนใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและใส่ใจกับการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรใน โรงเรียนให้มากขึ้น

สุรสิทธิ์ กองเมืองปัก (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำรายงานการวิจัยการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เขตการศึกษา 11 พบว่า ครู และผู้บริหารมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการในระดับปานกลาง ด้านการวางแผนการ ใช้หลักสูตร คือ ครูผู้สอนทำหน้าที่ในการแนะแนว ให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน การส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้เหมาะสมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ การสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดหา จัดทำ เลือกลงใช้ และพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอน และการจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัด และประเมินผลการเรียนตามลำดับ ในด้านการบริหารหลักสูตร คือการบริหารงานวิชาการ สนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ และการกำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน ครอบคลุมเป็นรูปธรรมตามลำดับ และในด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล คือ ครู ผู้สอนตรวจสอบ หรือประเมินตนเองเป็นระยะ ๆ ตามแผนปฏิบัติงานของแต่ละคน การจัดสร้าง หรือจัดหาเครื่องมือในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ตามลำดับ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2545: บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์หลักสูตร สถานศึกษา โดยสุ่มหลักสูตร 130 หลักสูตรจากโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่าย พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดหลักสูตรได้มีคุณภาพ (หลักสูตรมีคุณภาพสามารถใช้ในโรงเรียนได้) ทุก กลุ่มสาระ คือ คณิตศาสตร์ (ร้อยละ 89.15) วิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 86.82) ภาษาไทย และ ภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 80.62 เท่ากัน) การงานอาชีพ และเทคโนโลยี (ร้อยละ 79.84) สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา และศิลปะ (ร้อยละ 78.29 เท่ากัน) และ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรมีคุณภาพดีมาก (หลักสูตรมีความสมบูรณ์ และชัดเจนทั้งด้าน โครงสร้าง และเนื้อหา แสดงถึงเอกสิทธิ์ หรือจุดเน้นของโรงเรียนชัดเจน) คือ วิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 11.63) คณิตศาสตร์ (ร้อยละ 10.85) ภาษาไทย (ร้อยละ 17.83) ภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 7.75) การ งานอาชีพ และเทคโนโลยี (ร้อยละ 10.08) ศาสนา และวัฒนธรรม (ร้อยละ 13.95) สุขศึกษา และพล ศึกษา (ร้อยละ 17.83) ศิลปะ (ร้อยละ 13.18)

กรมวิชาการ (2546: บทคัดย่อ) การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ได้สรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า หลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การปฏิบัติงานของผู้บริหาร และครูสูงขึ้น คือ ผู้บริหารส่งเสริมผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีการศึกษามาในการเรียนการสอน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ สำหรับครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ วิเคราะห์ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน นอกจากนี้ ครูมีวิธีจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ เน้นการคิดปฏิบัติจริง และส่งเสริมคุณธรรม จัดการเรียนรู้โดยใช้การบรรยาย ระดมสมอง อภิปราย ค้นคว้าทำรายงาน สาธิต ประชุมกลุ่ม เกม เพลง บทบาทสมมุติ และการศึกษานอกสถานที่ ใช้สื่อที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิต และใช้สื่อ มีการทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยไปใช้ การวัดผลประเมินผลเน้นการประเมินผลครอบคลุมด้านความรู้ทักษะ คุณธรรม และค่านิยม

ถาวร คำทะแจ่ม (2545 : บทคัดย่อ) การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรทั้ง 7 ด้านคือ ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ด้านการสรุปผลการดำเนินงานและด้านการปรับปรุงพัฒนา มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือด้านการเตรียมความพร้อม ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติระดับปานกลาง คือ ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ส่วนปัญหา คือเวลาในการเตรียมความพร้อมมีน้อย บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรยังชัดเจน การจัดทำแผนของโรงเรียนขาดการวางแผน การนิเทศ กำกับ ติดตาม โรงเรียนอยู่ในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรการสรุปผลการดำเนินงานจึงไม่ครบทุกขั้นตอน และการเข้ามามีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายยังขาดความเข้าใจถึงวิธีการกระบวนการ ขั้นตอน ในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ คือ ควรให้ระยะเวลาที่เพียงพอในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ โครงการ จุดมุ่งหมาย การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของหลักสูตร ควรมีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาต่าง ๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

เสริม เคนโยธา (2546 : บทคัดย่อ) ผู้บริหารมีปัญหการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในเรื่อง การจัดทำข้อมูลของโรงเรียนยังไม่สมบูรณ์ ด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรในเรื่องการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย

สถานศึกษา ผู้บริหารขาดการระดมความคิดเห็นจากบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องด้านการกำหนดแผนบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาในเรื่องการสอนซ่อมเสริม การเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ผู้บริหารดำเนินการไม่เต็มศักยภาพและมีแนวทางไม่ชัดเจน

อนงค์ ตันวัฒนานันท์ (2545: บทคัดย่อ) ผู้บริหารโรงเรียนหอพระได้สนับสนุนบุคลากรให้ได้รับความรู้ในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และให้ศึกษาเอกสาร ประสานงานกับบุคลากรเฉพาะฝ่าย/หมวด ดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่งเสริมให้มีการนิเทศแต่ยังไม่มีการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร ส่วนการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ยังไม่ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จ และบุคลากรส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้บริหารร่วมคิด ร่วมทำ ให้กำลังใจตลอดกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

พิชพร ถาวรรุ่งเรือง (2539:บทคัดย่อ) การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ครูผู้สอนในโรงเรียนทุกขนาดพัฒนาหลักสูตรวิชางานช่างพื้นฐานให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ใช้วิธีพัฒนากระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นให้มีเนื้อหาสาระสอดคล้องตามสภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมท้องถิ่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำแผนการสอนด้วยตนเองโดยวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาเป็นอันดับแรก แผนการสอนที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำเป็นแผนการสอนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่เน้นกระบวนการ

จากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในภาพรวมของงานวิจัยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 ว่า โรงเรียนเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมปฏิบัติการ จัดหลักสูตร ศึกษาคุณภาพของโรงเรียนอื่น ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน รับรู้ และขอความร่วมมือ จัดทำระบบสารสนเทศในระดับมาก คือ ข้อมูลบุคลากรในสถานศึกษา ข้อมูลนักเรียน และแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยคณะกรรมการใน โรงเรียน และมีคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ปัญหาที่พบของโรงเรียนเครือข่าย ได้แก่ ครูเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรไม่ชัดเจน ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอและบุคคลกรมีภาระงานมาก นอกจากนั้นโรงเรียนต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยเหลือในเรื่องการสนับสนุนเอกสาร / คู่มือในการจัดทำหลักสูตร นิเทศ ติดตาม กำกับดูแล และเป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำหลักสูตร

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการของครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์ สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยยึดแนวการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กรมวิชาการ, 2545 : 9) มาเป็นกรอบในการศึกษา 6 ข้อ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล

ตัวแปรที่ศึกษา

ครูโรงเรียนแย้มจาดวิชานุสรณ์
สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
จำนวน 50 คน

- ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 6 ประการ
1. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  2. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
  3. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
  4. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  5. กำหนดสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้
  6. กำหนดการวัดผลประเมินผล

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร